

nr : MPS-03PW-01WY-A1
Projekt układu scenografii.

Projekt: **Opracowanie koncepcji programowo-
przestrzennej aranżacji wystawy stałej Muzeum
Pamięci Sybiru w Białymstoku**

Faza: **03. Projekt wykonawczy wystawy stałej MPS.**

Nazwa projektu : ***Projekt techniczny***
Branża : Scenografia

Inwestor : **MUZEUM WOJSKA W BIAŁYMSTOKU**
ul. Jana Kilińskiego 7
15-089 Białystok
tel : +48 85 741 54 48
E-mail : biuro@mwbc.com.pl

Jednostka projektowa: **TEMPORA sa**
Didier Geirnaert
Rue des Anciens Etangs 44-46
B-1190 Bruksela - Belgia
Tel. : +32 2 549 60 59 -Kom. : +32 477 96 96 19
E-mail : didier.geirnaert@tempora.be

Data: **31/10/2016**

1. Scenariusz ścieżki zwiedzania.....	3
Koncepcja wystawy stałej Muzeum Pamięci Sybiru.....	3
Organizacja treści merytorycznych.....	3
Zasady scenografii.....	4
Z0, Z1, Z2.....	5
Wejście.....	5
Z3.1.....	5
Wprowadzenie: SYBIR.....	6
Drewniane stele.....	6
Z3.2.....	7
Szyb windowy.....	7
Pawilon 1: II RP.....	7
Z3.3.....	8
Białystok lat 30.....	9
Pawilon 2. Początek wojny.....	9
Duży obiekt – stos pakunków.....	10
Z3.4.....	10
Pawilon 3. Sowietyzacja.....	10
Instalacja artystyczna – sztandary.....	11
Z3.5.....	12
Pawilon 4. Deportacje rodzin.....	12
Z3.6.....	12
Instalacja z zabranych przedmiotów.....	12
Z4.....	13
Klatka schodowa.....	13
Z5.1.....	14
Życie codzienne na zesłaniu.....	14
Z5.2.....	15
Pawilon 1 Syberia carów.....	15
Z5.3.....	16
Pawilon 2. Życie codzienne rodzin.....	16
Z5.4.....	17
Instalacja artystyczna – ludzie z lodu.....	17
Z5.5.....	17
Pawilon 3. Życie w łagrach i amnestia.....	17
Z5.6.....	18
Pawilon 4. Drogi wyjścia.....	18
Zakończenie: my, którzy przetrwaliśmy Sybir.....	19
Współczesny Białystok – projekcja filmu.....	20
Biblioteka – mediateka.....	21
Memoriał Katynia.....	21
Z7.....	21
Kawiarnia.....	21
Z9.....	21
Sala edukacyjna.....	21

1. Scenariusz ścieżki zwiedzania

Koncepcja wystawy stałej Muzeum Pamięci Sybiru

Organizacja treści merytorycznych

Wystawa główna łączy w sobie opowieść tematyczną i chronologiczną. Treści merytoryczne podzieliliśmy na tematy, z których każdy ma swoją odrębność i logikę. W każdym dziale opowiadamy osobną historię, która trzyma się własnych ram czasowych. Wszystkie działy razem składają się na wielką historię ludzi, którym przyszło żyć na Syberii i w Kazachstanie.

Historia ta wymaga przestrzegania porządku chronologicznego, tak aby zwiedzający nie poczuł się zagubiony i zdezorientowany podczas wizyty. Przedstawione na wystawie informacje zwiedzający powinien odnieść do posiadanej przez siebie wiedzy. Powinny być one przedstawione w sposób dla niego jak najbardziej zrozumiały. Najbardziej przystępnym sposobem ukazania informacji jest przedstawienie ich w porządku chronologicznym. Tej zasady będziemy się trzymać podczas przedstawiania poszczególnych wątków wystawy z jednym wyjątkiem.

Architektura budynku skłoniła nas do podzielenia wizyty na **dwie główne tematy: podróż** (wyrwanie ludzi z ich miejsca zamieszkania, kraju, życia) oraz **życie na zesłaniu**.

Przez wieki podróż do miejsca zsyłki stała się oddzielnym tematem. Trzeba go oczywiście rozumieć w szerszym kontekście. Składa się na niego wiele różnych zdarzeń z historii: aresztowania, procesy, wyroki skazujące i marsz lub transport do miejsca zsyłki (więzienia, katorgi, łagru - w zależności od epoki); brutalne wyrwanie całej rodziny z jej miejsca zamieszkania i transport pod nadzorem do miejsca wyznaczonego przez władze; dobrowolna decyzja o wyjeździe w poszukiwaniu lepszych warunków życia. Jednak wszystkie te przypadki wiązały się z zerwaniem więzi z bliskimi i z ojczyzną, a następnie z dalekim wyjazdem i różnymi jego aspektami. Temat podróży zajmuje parter wystawy.

Drugi temat, życie na zesłaniu, dotyczy z kolei codziennego życia od chwili dotarcia do miejsca „zamieszkania”. Zwiedzający odkrywa go na całym poziomie pierwszego piętra.

Oba główne tematy wizyty zostaną następnie uporządkowane zgodnie z **dwoma aspektami** ważnymi dla zrozumienia faktów. Pierwszy, najbardziej oczywisty, to **chronologia**. Powody i okoliczności deportacji i zsyłek, a także wyjazdy na Syberię oraz życie w kolonii karnej lub w miejscu przeznaczenia były oczywiście różne w carskiej Rosji i w epoce ZSRR. Chronologia nada więc ramy każdemu z tych tematów.

Ten pierwszy aspekt jest konieczny do zrozumienia faktów, ale naszym zdaniem niewystarczający, szczególnie w przypadku zwiedzających, którzy słabo znają temat systemu zsyłek i deportacji, a takich będzie większość

. Dlatego też, obok chronologii, drugi aspekt, który ukierunkuje poznawanie każdego tematu to **różnorodność sytuacji**. Nie tylko epoka określa rodzaje zsyłek, miały one bowiem różne formy w ramach jednej epoki. Za carów bycie skazanym na katorgę było zupełnie czymś innym niż przymusowe zamieszkanie w miejscu narzuconym przez władze i życie tam w miarę normalnie. W czasach Związku Radzieckiego z kolei życie zeka było inne od życia zesańców, którzy nie byli zamknięci w zonie. O ile to możliwe, przedstawienie postaci historycznych pomoże zwiedzającemu zrozumieć różnorodność tych sytuacji.

Zasady scenografii

Pierwszą zasadą jest stworzenie na każdym z dwóch poziomów wystawy szczególnej i charakterystycznej atmosfery. Parter będzie utrzymany w ciemnych barwach. Wybór takiej palety kolorów ma za zadanie wprowadzić zwiedzającego w odpowiedni nastrój, który pogłębi sposób odbioru wystawy. Tutaj zwiedzający odkryje drewniane stele, które układają się w długą kolumnadę, przypominającą kolumny ludzi, którzy przemieszczają się do odległego punktu na horyzoncie. Te zabiegi mają wprowadzać ramy do naszej opowieści o podróży na Sybir, omawiane w poszczególnych pawilonach.

Na pierwszym piętrze zastosowaliśmy jasne, chłodne odcienie barw, które dodatkowo są potęgowane przez świetlik w suficie. Kiedy zwiedzający znajdzie się na pierwszym piętrze, powinien mieć wrażenie, że przeszedł z ciemności w jasność. Powinien poczuć się jak osoby, które po długiej tułaczce w przeludnionych wagonach towarowych nagle wychodzą na zewnątrz, dojeżdżają do miejsca przeznaczenia. Jasność powinna oślepić w pierwszym zderzeniu zwiedzającego, który dopiero po chwili, kiedy jego oczy przyzwyczają się do natężenia światła, będzie mógł zauważyć szczegóły wystroju wnętrza. Na ścianach pawilonów będzie odwzorowany syberyjski krajobraz. Zastosujemy iluzję horyzontu, który będzie sprawiał wrażenie, że przestrzeń jest nieskończona. Ma to symboliczne znaczenie, mówi o tym, że więzieniem dla ludzi którzy przybyli na Sybir nie są ograniczone, wąskie ściany wagonu czy celi, a przepastne tereny syberyjskie, które same w sobie stanowią barierę nie do przebycia. Natura staje się więzieniem nowo przybyłych mieszkańców. Zdjęcie, które wybierzemy, aby obrazowało tę przestrzeń, ma bardzo duże znaczenie. Musi ono podkreślać nieskończoność i ogrom terenu z wyraźnie zaznaczoną linią horyzontu, która potęguje odczucie jej wielkości. Jednocześnie wybrane zdjęcie musi przedstawiać piękno natury syberyjskiej. Syberia, pomimo tego że stała się więzieniem dla wielu narodowości, w swojej surowości stanowi jedno z najpiękniejszych miejsc na ziemi, i to również powinno prezentować wybrane przez nas zdjęcie. Kiedy zwiedzający znajdzie się w tej przestrzeni powinna mu przyjść do głowy refleksja dotycząca piękna Syberii i związany z tym paradoks, a więc to, że ta piękna kraina stała się więzieniem dla milionów. Zwiedzający powinien również odczuć to, że Syberia, pomimo tego co się na jej terenie wydarzyło, można się zauroczyć oraz docenić jej piękno. Z resztą tak, jak odczuło to wielu zesłańców, którzy zdecydowali się zostać na Syberii już po odbyciu swoich kar. To wrażenie miejsca bardziej zamkniętego, ale nadal otwartego na nieskończoność horyzontu, które spotęgujemy również dzięki zamglonemu światłu po bokach.

Perspektywa tej przestrzeni zostanie przełamana przez grupę ludzi jakby zastygłych w lodzie, co będzie artystycznym komentarzem do treści poruszanych na tym piętrze wystawy oraz miejscem do refleksji dla zwiedzających.

Drugą zasadą jest umieszczenie instalacji muzealnych (projekcji, witryn z przedmiotami, tablic, paneli interaktywnych itd.) w przestrzeniach zamkniętych, w pawilonach, w zależności od poruszanych tematów, a nie rozrzucanie ich po przestrzeni otwartej. Są ku temu powody natury technicznej (jakość projekcji, oświetlenie witryn itd.). Takie podejście pozwoli przede wszystkim stworzyć odpowiednią dla każdego tematu atmosferę. Zewnętrzny wygląd pawilonów będzie taki sam na każdym piętrze. Na parterze będą one odniesieniem do przecięcia losu, wykorzenienia, a na pierwszym piętrze las będzie przesłaniał horyzont.

Na parterze postanowiliśmy nie odtwarzać dekoracji, pomiędzy którymi zwiedzający by się przechadzali, tylko stworzyć nastrój w poszczególnych niszach, gdzie będzie można wysłuchać świadectw. Ponadto, zwiedzający zobaczą przedmioty znaczące, symboliczne dla podróży na

Syberię. Z kolei na pierwszym piętrze każda przestrzeń będzie zawierała rekonstrukcję konkretnego miejsca i będzie to związane z tematem przedstawianym w danej przestrzeni.

Na każdym piętrze odwzorujemy sylwetki zesłańców. Uznaliśmy, że bardziej niż zdjęcia czy filmy potrzebna jest ich fizyczna obecność. Muszą oni towarzyszyć zwiedzającemu przez cały czas podróży przez Muzeum. Na parterze mają oni formę drewnianych stel o różnej wysokości przywołujących na myśl mężczyzn, kobiety i dzieci; na piętrze są to sylwetki z lodu.

Natomiast miejsce poświęcone Katyniowi zostało pomyślane jako memoriał, a nie jako zwykła ekspozycja, gdzie instalacje muzealne służyłyby przekazaniu informacji.

Z0, Z1, Z2

Parter

Wejście

Odwiedzający, po zakupieniu biletu, wchodzi do właściwej przestrzeni ekspozycji przez wagon towarowy, którego używano do przewożenia ludności na Sybir. W środku, po lewej i po prawej stronie, widzi projekcję przedstawiającą maszerujących ludzi. Wśród nich rzucony jest obraz samego zwiedzającego. Muzeum rzeczywiście przeniesie go w miejsce zesłania - ma on dołączyć do kolumny deportowanych i przebyć z nimi część drogi. Projekcja, która będzie wyświetlana po obu stronach wagonu, jest krótkim filmem przedstawiającym maszerujących ludzi. Jest to krótka, około 60-sekundowa powtarzająca się sekwencja, która ma za zadanie wprowadzenie zwiedzającego w odpowiedni nastrój. Film, który zastosujemy, nie może spowodować problemu z cyrkulacją zwiedzających. Nie powinni się oni tutaj zatrzymywać, zaś płynnie przechodzić do kolejnej przestrzeni. Dlatego też proponujemy, aby film stanowił sekwencje postaci z walizkami, ubranymi w stroje pochodzące z lat czterdziestych XX wieku. Postacie nie powinny być zbyt wyraźnie widoczne i stanowić zbyt wyrazistego elementu – wszystko po to, aby nie blokować ruchu. Pośrodku tłumu będą również widoczne cienie osób, które mają sprawiać wrażenie, że są to zwiedzający, którzy symbolicznie towarzyszą deportowanym w ich tułaczce.

To wrażenie podróży, drogi na kontynent, którego nie zna, jest jeszcze wzmocnione tym, że szyny, na których stoi wagon nachodzą na ścianę, a następnie mieszają się tworząc płataninę 22 nazw miejsc zsyłek.

Po przejściu przez wagon zwiedzający przechodzą krótkim korytarzem oddzielonym ścianką działową od sali wystaw czasowych. Na końcu korytarza będą znajdować się dwa oznaczenia na ścianie. Jedno będzie wskazywało drogę na wystawę stałą, zaś drugie na wystawę czasową.

Multimedia

Jedna sekwencja audiowizualna w wagonie. Jest to krótka, 60-sekundowa powtarzająca się sekwencja przedstawiająca maszerujących ludzi. Obrazowi towarzyszą cienie, które sprawiają wrażenie, że należą do zwiedzających.

Z3.1

Parter

Wprowadzenie: SYBIR

Zwiedzający dociera do wystawy właściwej. Tutaj będzie znajdować się wolna przestrzeń, którą można wykorzystać na miejsce zgromadzeń dla grup z przewodnikiem lub edukatorów, wprowadzających widzów w treść tej części wystawy głównej. Tutaj znajdują się instalacja rzeki.

Kiedy zwiedzający znajdzie się w tej przestrzeni, widzi tylko dziwne i różnorodne formy. Dopiero kiedy wejdzie dalej i spojrzy pod odpowiednim kątem, odkryje instalację, której elementy układają się w wielki napis SYBIR. Ich tekstura podobna jest do kory drzew, co przypomina o oczywistej rzeczy, że las porasta dużą część terenu, przez który zwiedzający będzie musiał przejść, a także o roli, jaką odgrywa las w codziennym życiu zesańców i mieszkańców.

Informacje w tej części będą głównie zawarte w elementach tworzących napis SYBIR, które skrywają witryny zawierające małe przedmioty oraz panele graficzne.

Ta pierwsza część musi umiejscowić w kontekście całe Muzeum. Jest więc naszym zdaniem bardzo ważna. Dla wielu osób, w większym stopniu dla cudzoziemców niż dla Polaków, Syberia (w sensie geograficznym, ale też historycznym) jest miejscem nieznanym lub - co gorsza - obiektem fałszywych przekonań. Tutaj zwiedzający zmierzy się z mitem Sybiru. Każdy, kto przyjdzie do Muzeum Pamięci Sybiru, będzie miał własne wyobrażenie o nim. Większości Sybir kojarzy się z miejscem martyrologicznym, miejscem, do którego od wieków byli zsyłani najpierw polscy patrioci po powstaniach narodowych, później było zaś to miejsce deportacji tysięcy polskich rodzin oraz więźniów Związku Radzieckiego.

Parter

Drewniane stele

Podczas spaceru po tej części tematycznej zwiedzający na pewno zwrócą uwagę na drewniane stele, z grubszą obróbką, symboliczne sylwetki zesłańców maszerujących ku swojemu przeznaczeniu. Na niektórych widać będzie twarz z krótkim napisem w dwóch językach, niewielki otwór, z którego wydobywa się głos – kilka sekund opowieści. W steli znajduje się gabłota. W gablocie przedstawimy małe eksponaty, które osoba przedstawiona na steli zabrała ze sobą w podróż. Pozostałe stele będą w stanie surowym, bez dodatków.

9 stel, wybrane osoby:

Barbara Sokólska
Longin Glijer
Stanisława Napora
Barbara Klein
Ewa Sitarska
Irena Artyszewicz
Marian Jonkajtys
Józef Dzikowski
Alina Dobrowolska

Z3.2

Parter

Szyb windowy

Po obejrzeniu części wprowadzającej zwiedzający zbliża się do przestrzeni poświęconej doświadczeniu opuszczenia własnego domu – brutalnego wyrwania z miejsca zamieszkania, swojego dotychczasowego świata. Pierwszą, symboliczną rzeczą, na którą się natknie, to szyb windy zamieniony na gabłotę.

W starym szybie windowym została umieszczona instalacja z portretów osób, które zostały deportowane. Są one zwielokrotnione poprzez umieszczenie luster na ścianach, podłodze i suficie szybu. Daje to wrażenie nieskończonej liczby zdjęć, które układają się jak w kalejdoskopie. W ten sposób zostaną symbolicznie zilustrowane osoby dotknięte deportacją. Kontynuację tej instalacji artystycznej będzie można zobaczyć na pierwszym piętrze. [Z3.2](#)

Parter

Pawilon 1: II RP

Jego forma – jak i trzech pozostałych – jest wyrazista, jakby został wykuty w skale; przywołuje ona na myśl zerwanie więzów, wykorzenie. Wszystkie tematy, które są poruszane w pawilonach na parterze, łączy wspólna symbolika – moment wyrwania, wykorzenia. Ten pawilon będzie opowiadać o czasach II RP. Każdy pawilon składa się z dwóch części: pomieszczenia, w którym prezentujemy treści merytoryczne, oraz niszy służącej do wysłuchania świadectw.

Kiedy zwiedzający wchodzi do pawilonu, po swojej lewej stronie ma panel ze wstępnym tekstem wyjaśniającym tematy poruszane w pawilonie. W tym wypadku historię II Rzeczypospolitej. Obok tekstu została umieszczona duża dynamiczna mapa administracyjna II RP. Jest to ekran wycięty w kształt mapy na którym za pomocą dwóch projektorów wyświetlane są informacje.

Po prawej stronie znajduje się mebel, który łączy ze sobą gablotę i panele graficzne. Jego przestrzeń jest wyposażona w modułarny system służący do zawieszania obiektów wystawienniczych. Gablota może zostać podzielona w zależności od wielkości eksponatów, które Muzeum Pamięci Sybiru zdecyduje się tam zamieścić. Eksponaty nawiązują do odzyskania przez Polskę niepodległości.

Po lewej stronie wyjścia z pawilonu znajduje się 32 calowy ekran dotykowy przeznaczony do korzystania z aplikacji interaktywnej.

Na tej samej ścianie umieszczona jest pierwsza połowa zdjęcia, która tworzy całość z drugą umieszczoną na ścianie niszy świadectw. Tutaj jest zaprezentowane zdjęcie grupy młodzieży.

Opis niszy

Nisza swoim wystrojem będzie przypominała przedwojenny zakład fotograficzny. Na środku stoi duży aparat fotograficzny na stelażu skierowanym w stronę, gdzie znajduje się tło do robienia zdjęć oraz dywan na podłodze pomieszczenia. W rogach stoją rekwizyty służące do dekoracji sesji fotograficznych, co widać na poniższych fotografiach. Na ścianie pokoju zakładu wiszą przedwojenne zdjęcia ludzi w ramkach o różnych rozmiarach i kształtach.

Jako historię mówioną proponujemy wspomnienia osoby opowiadającej np. o przedwojennym mieście. Jej dokładna treść zostanie ustalona we współpracy z pracownikami MPS.

Multimedia

3.2/AW/1

Projekcja audiowizualna – dynamiczna mapa II RP

Historia odzyskania przez Polskę niepodległości. Projekcja rozpoczyna się od przedstawienia mapy Europy w czasie, kiedy Polska znajdowała się pod zaborami. Nazwy miast polskich – napisane cyrylicą i po niemiecku. Następnie kiedy Polska odzyskuje niepodległość – zmiana nazw miast na język polski. Przedstawienie kształtowania się granic Polski do 1922 roku.

Ekran dotykowy 32'' – kiosk interaktywny - treść do uzgodnienia z MPS

Instalacja audiowizualna – nagranie audio świadectwa mówionego w niszy. Słuchawki służą do odsłuchania wersji angielskiej nagrania.

Panel tekst B

II Rzeczpospolita

Gablota

3.2/GA/1

Gablota prezentuje eksponaty związane z procesem odzyskania przez Polskę niepodległości i zakończeniem I wojny światowej. Pierwszą rzeczą, jaką zobaczy zwiedzający, jest duża broń, wokół której przedstawione są zdjęcia żołnierzy trzech armii walczących w I wojnie światowej – armii austriackiej, pruskiej i rosyjskiej. Następnie po środku gabloty znajdują się popiersie Józefa Piłsudskiego oraz medal przyznawany weteranom, zarówno jego awers, jak i rewers. Druga strona gabloty przedstawia zdjęcia i eksponaty zgromadzone wokół kosi – symbolu pracy na roli, przejścia z życia wojennego do uprawiania nowych zawodów w czasach pokoju.

Zdjęcia i eksponaty przedstawiają losy żołnierzy i cywilów po zakończeniu I wojny i odzyskaniu niepodległości.

Cytat

Po wyjściu z pawilonu na jego ścianie bocznej pojawi się cytat, który podsumowuje treści poruszane w pawilonie 1. w dwóch językach: po polsku i po angielsku. Zostanie on wykonany na biało, techniką druku sitowego.

Z3.3

Parter

Białystok lat 30.

Po wyjściu z pierwszego pawilonu zwiedzający zauważa instalację składającą się z trzech wolnostojących prostokątnych konstrukcji. To miejsce poświęcone Białemustokowi z lat 30. Dzięki temu zabiegowi zwiedzający zapozna się z życiem codziennym oraz atmosferą Białegostoku przed wybuchem wojny. W trzech pudełkach znajdują się krótkie sceny z życia przedwojennego Białegostoku. Są to małe instalacje scenograficzne, połączone z filmem archiwalnym i muzyką. Aby zwiedzający mógł się nim bliżej przyjrzeć, musi zajrzeć za materiał sznurkowy, tak jakby oglądał dawne, już utracone życie mieszkańców Białegostoku z lat 30.

Po drugiej stronie każdego z pudełek znajdują się plakaty oraz obwieszczenia głoszące wybuch II wojny światowej i powszechną mobilizację.

Z3.3

Parter

Pawilon 2. Początek wojny

W tym pawilonie zostanie przedstawiona historia wybuchu II wojny światowej i skutki podpisania traktatu Ribbentrop – Mołotow oraz konsekwencje tych wydarzeń, a więc kwestie wkroczenia Armii Czerwonej, pierwszych aresztowań i obrony Grodna.

Pierwsza część pawilonu będzie tak samo skonstruowana jak pawilon 1. Na lewo od wejścia zwiedzający zobaczy panel tekstowy z wyjaśnieniem treści poruszanych w pawilonie. Obok panelu tekstowego znajduje się mapa prezentująca II RP z linią podziału po traktacie Ribbentrop-Mołotow. Mapa ma wyjaśnić podział Polski na strefę wpływów radzieckich i niemieckich. Po przeciwnej stronie znajduje się wielki mebel – gablota, służąca do prezentacji eksponatów oraz paneli graficznych. Po lewej stronie od wejścia umieszczony zostanie ekran dotykowy służący do prezentacji dodatkowych multimediiów.

Na tej samej ścianie zwiedzający zobaczy pierwszą część zdjęcia, które symbolizuje oderwanie od korzeni. Proponujemy zdjęcie, które przedstawia rodzinę. Kiedy zwiedzający będzie przechodził do drugiej części pawilonu, zobaczy, że to zdjęcie jest przerwane, brakuje na nim jednego lub kilku członków rodziny.

Opis niszy

Nisza świadectw będzie pustym, opuszczonym salonem dziennym, z którego pośpiesznie zabrano najważniejsze pamiątki rodzinne. W niszy będzie stał stół i krzesła, z czego jedno krzesło będzie przewrócone na podłogę. Z tyłu kredens z pustą skrzynką na biżuterię, gdzieś niedaleko porzucony kołczyk lub pierścionek. Obok stoją ramki z rodzinnymi zdjęciami. Jedno

potrącone, leży rozbite na podłodze. Widać, że kilku zdjęć brakuje. Na ścianie zawieszony będzie portret Kościuszki z kolekcji MPS. Na ścianie widać również puste miejsce, z którego zabrano jedno z zawieszonych zdjęć. Słychać jeszcze odgłos płyty winylowej, która skończyła odgrywać melodie, ale nikt nie zatrzymał odtwarzania. Niedaleko wejścia do niszy znajduje się ławka, zaś w ścianie są zamontowane słuchawki służące do odsłuchania wersji angielskiej. Tutaj należy wyjaśnić, że wszystkie małe przedmioty, takie jak biżuteria i ramki, będą na stałe przymocowane do mebli.

Multimedia

Projekcja audiowizualna – dynamiczna mapa II RP podzielonej wskutek paktu Ribbentrop-Mołotow

Ekran dotykowy 32” – kiosk interaktywny - treść do uzgodnienia z MPS

Instalacja audiowizualna – nagranie audio świadectwa mówionego w niszy. Słuchawki służą do odsłuchania wersji angielskiej nagrania.

Gablota

W gablocie przedstawimy losy mieszkańców zaraz po ogłoszeniu wybuchu II wojny światowej i w czasie okupacji niemieckiej i radzieckiej. Po lewej stronie zwiedzający zobaczy gazety mówiące o rozpoczęciu wojny. Pośrodku gabloty znajdują się uniform żołnierza polskiego, w stronę którego skierowane są dwie sztuki broni – po lewej broń niemiecka, po prawej radziecka. Jest to symboliczne przedstawienie ataku na Polskę przez dwie armie po 17 września. Ekspozyty z tej gabloty przedstawiają charakterystykę dwóch okupacji. Aby bardziej podkreślić fakt dwóch okupacji, proponujemy umieścić nazwę tej samej ulicy Białegostoku, która zmieniała się wraz z okupantem – nazwa po niemiecku oraz po rosyjsku.

Cytat

Na ścianie bocznej pawilonu pojawi się cytat, który podsumowuje treści poruszane w pawilonie 2. w dwóch językach: po polsku i po angielsku. Zostanie on wykonany na białym, techniką druku sitowego.

Duży obiekt – stos pakunków

Po wyjściu z pawilonu zwiedzający trafia na drugą instalację, jest to sterta pakunków przygotowanych do zabrania w drogę. Wraz z wybuchem wojny wiele rodzin w obawie przed nadchodzącym okupantem uciekało, zabierając ze sobą najpotrzebniejsze rzeczy. Wielu mężczyzn zostało powołanych do służby wojskowej. Zaczęły się migracje ludności. To właśnie symbolizuje nasza instalacja stworzona z pakunków. Wśród nich znajdują się walizki, proste tobołki, ekwipunek żołnierski itp. Rzeczy zabierane były w pośpiechu, więc są to różnego rodzaju pakunki zawinięte w białe prześcieradła, worki, walizki itd. Na pakunkach wyświetlany jest pokaz slajdów – zdjęcia archiwalne.

Z3.4

Parter

Pawilon 3. Sowietyzacja

Związek Radziecki stworzył system, w którym ludzie przestali być traktowani jak osoby, a zostali marionetkami, trybikami w wielkiej maszynie stworzonej przez Lenina, Berię, Stalina i ich popleczników. Historia ta sięga roku 1917. Utworzenie systemu SLON i w 1923 roku pierwszych obozów pracy, np. w byłym monasterze na Wyspach Sołowieckich. Zostali tam zesłani wszyscy, których uznawano za wrogów narodu Związku Sowieckiego. Pierwszymi więźniami były ofiary rewolucji, popi, arystokraci. Potem terror osiągnął jeszcze większą skalę. Dochodziło do masowych aresztowań, nikt nie czuł się bezpieczny. Wyrokom

towarzyszyły przesłuchania, torturowanie więźniów, procesy. W całym kraju panowała propaganda i agitacja antykapitalistyczna. Wzorem do naśladowania stał się np. Pawlik Morozow, dziecko, które doniosło na swojego ojca. Kolejnym przykładem terroru, w którym nikt nie był bezpieczny, jest historia Aleksandra Petrowicza Nogtiewa. Był on pierwszym komendantem obozu Sołówki. Zaś później w 1938 roku trafił do obozu jako więzień. Warto również wspomnieć historię Sołżenicyna, który trafił do łagru prosto z frontu. Te i tym podobne historie pokazują absurd, do jakich dochodziło w Związku Radzieckim, wynaturzenie i traktowanie ludzi jak trybików w systemie.

Omówimy w pawilonie tematy związane z sowietyzacją: powstanie ZSRS, walka z więźniami politycznymi, operacja polska NKWD oraz wielkie budowy.

Pawilon 3. będzie zorganizowany w ten sam sposób co pozostałe. Na lewo od wejścia będzie się znajdował panel tekstowy z opisem ogólnym, później mapa pokazująca powstanie ZSRS z rozłożeniem siatki obozów. Po przeciwnej stronie znajduje się wielki mebel-gablota z miejscem na eksponaty i panele graficzne. Przy wyjściu, po jego lewej stronie znajduje się ekran dotykowy.

Zdjęcie, które w tym pawilonie symbolizuje oderwanie od korzeni, powinno przedstawiać grupę rosyjskich studentów, pracowników uniwersyteckich lub przedsiębiorców, których część trafiła później do łagrów. Propozycja do przedyskutowania z pracownikami MPS.

Opis niszy

Jako wystrój niszy świadectw wykorzystany zostanie pokój przesłuchań. W pokoju jedynymi meblami będzie stół i dwa krzesła. Na stole powinna znajdować się prosta lampa, telefon i dokument z długopisem, skierowane w stronę pustego krzesła więźnia. Na ścianie zawiesimy portret przywódcy (Lenina, Stalina lub Dzierżyńskiego). W pomieszczeniu będzie małe okno z kratami.

Historia mówiona z kanonu literatury łagrowej: Czapski, Herling-Grudziński, Sołżenicyn, Szałamow.

Biorąc pod uwagę, że historia będzie odsłuchiwana przez wszystkich gości, nie może zawierać zbyt brutalnych szczegółów. Dlatego ważne jest, aby wybrać takie fragmenty opowieści, które będą nadawały się również dla dzieci. Historia kończy się wraz z dotarciem na miejsce odbywania kary.

W każdej niszy świadectw po prawej stronie od wejścia będzie znajdować się ławka dla zwiedzających. Na ścianie zawieszonych będzie kilka słuchawek do odsłuchania historii w wersji angielskiej.

Multimedia

Projekcja audiowizualna – mapa pokazująca powstanie ZSRS z przebitkami mapy GUŁAGU

Ekran dotykowy 32” – kiosk interaktywny - treść do uzgodnienia z MPS

Instalacja audiowizualna – nagranie audio świadectwa mówionego w niszy. Słuchawki służą do odsłuchania wersji angielskiej nagrania.

Gablota

W gablocie przedstawione zostaną plakaty propagandowe. Pod nimi znajdą się zdjęcia osób skazanych, ofiar systemu, symbolicznie drugą stroną kryjącą się za apropagandą. W gablocie zostaną przedstawione także popiersia przywódców.

Cytat

Na ścianie bocznej pawilonu pojawi się cytat, który podsumowuje treści poruszane w pawilonie 3. w dwóch językach: po polsku i po angielsku. Zostanie on wykonany na biało, techniką druku sitowego.

Z3.4

Instalacja artystyczna – sztandary

Przed przejściem do kolejnego pawilonu zwiedzający zobaczy instalację artystyczną – sztandary. Na sztandarach w postaci mappingu wyświetlane są zdjęcia z marszów propagandowych ze zdjęciami przywódców radzieckich i haseł propagandowych.

Z3.5

Pawilon 4. Deportacje rodzin

W pawilonie opiszemy deportacje rodzin na Syberię i do Kazachstanu. Omówimy cztery fale deportacji w latach 1940–1941. Omówimy sposób dokonywania deportacji oraz warunki panujące w transporcie.

Wszystkie tematy zostaną zaprezentowane w ten sam sposób co we wcześniejszych pawilonach. Na ścianie po lewej stronie od wejścia znajdować się będzie panel tekstowy oraz mapa. Na mapie wyświetlimy drogę, którą ludność cywilna pokonywała z Polski na Syberię i do innych miejsc deportacji. Na przeciwnej ścianie będzie się znajdować mebel-gablota służący do wystawienia eksponatów i paneli graficznych z tekstem i zdjęciami. Obok wyjścia umieścimy ekran dotykowy.

Zdjęcie, które będzie obrazowało oderwanie od korzeni, przedstawia matkę z dziećmi. Po prawej stronie zdjęcia powinni znajdować się członkowie rodziny, którym nie udało się wrócić z deportacji. Na drugiej części zdjęcia ich sylwetki powinny być niewidoczne – symbolicznie „wyrwane” z kadru.

Opis niszy

Nisza świadectw będzie przypominała wnętrze wagonu, w którym deportowani przebyli podróż z Polski na miejsce zesłania. Wnętrze wagonu ciemne, drewniane deski z prześwitami, piętrowe drewniane kładki, piecyk, gdzieś przy ścianie wypchane szmaciane worki, bagaże. Niedaleko wejścia do niszy znajduje się ławka, zaś w ścianie są zamontowane słuchawki służące do odsłuchania wersji angielskiej. Wykorzystana w tej scenie historia mówiona przedstawia warunki panujące w transporcie.

Multimedia

Projekcja audiowizualna – mapa pokazująca kierunki kolejnych deportacji z lat 1940–1941 i rozproszenie zesłanych

Ekran dotykowy 32” – kiosk interaktywny - treść do uzgodnienia z MPS

Instalacja audiowizualna – nagranie audio świadectwa mówionego w niszy. Słuchawki służą do odsłuchania wersji angielskiej nagrania.

Gablota

Cztery koła wagonu reprezentują cztery fale deportacyjne. Wokół nich zdjęcia deportowanych osób. W podstawie gabloty przedstawione są tory a między nimi przedmioty reprezentujące grupy, których dotknęła deportacja.

Cytat

Na ścianie bocznej pawilonu pojawi się cytat, który podsumowuje treści poruszane w pawilonie 3. w dwóch językach: po polsku i po angielsku. Zostanie on wykonany na biało techniką druku sitowego.

Z3.6

Instalacja z zabranych przedmiotów

Ostatnim miejscem, które zobaczy zwiedzający, jest instalacja artystyczna wykonana z oryginalnych przedmiotów, które zostały zabrane przez rodziny na Sybir. Instalacja to wielka gabłota, składająca się z osobnych modułów. Pracownicy MPS będą mogli ją modyfikować w zależności od rozmiaru eksponatów. Niektóre z gablot są ustawione w pewnej odległości od ściany z przedmiotami, dając wrażenie jak gdyby przedmioty kierowały się w stronę obserwatora. Nawiązuje to do drewnianych stel, które pojawiają się na całej przestrzeni parteru.

Przed gablotą ustawione są mobilne siedziska, które mogą być przesuwane jedynie przez pracowników MPS. Dzięki temu przed gablotą, w razie potrzeby, można stworzyć wolną przestrzeń.

Z4

Klatka schodowa

Opuszczając parter, zwiedzający wchodzi na schody, których każdy stopień oznaczony jest nazwą miasta. Są to miasta znajdujące się w drodze na Syberię. Nazwom miast przyporządkowane są odległości, które dzielą je od Białegostoku. Taki prosty zabieg pomaga zwiedzającym uświadomić sobie, jaką drogę musieli przebyć deportowani.

Przejściu z parteru na I piętro towarzyszą zwiedzającemu odgłosy odjeżdżającego pociągu. Kiedy już zwiedzający znajdzie się na pierwszym piętrze, słyszy odgłos zatrzymującego się pociągu.

Cytat

Na ścianie pojawi się cytat, który nawiąże symbolicznie do drogi, po polsku i angielsku. Zostanie on wykonany na biało, techniką druku sitowego.

Z5.1

Pierwsze piętro

Życie codzienne na zesłaniu

Wchodząc na pierwsze piętro, zwiedzający widzi nieskończony horyzont, uzyskany dzięki białemu światłu. Ten horyzont ograniczony jest przez części wystawy znajdujące się za ściankami z fototapetą ze zdjęciem lasu. W wielu regionach, do których zsyłano ludzi, las rzeczywiście przesłaniał horyzont. Kiedy zwiedzający dociera do tej części wystawy, powinien mieć wrażenie oślepienia światłem w momencie przejścia z ciemności w jasność. Przed nim rozpościera się widok na Syberię. Jednak zwiedzający nie może swobodnie przejść dalej. Musi się zatrzymać i ominąć kozioł oporowy, który stoi mu na drodze. Jest to kolejny symboliczny moment w naszej opowieści. To właśnie ta bariera wskazuje, że dotarliśmy na miejsce.

W całej tej przestrzeni oryginalna ścieżka dźwiękowa będzie przywoływała na myśl uwięzienie w samym środku ogromnej przestrzeni.

W miejscu starego szybu windowego zostanie zainstalowana winda. Zwiedzający, którzy z niej skorzystają, zobaczą również kozioł oporowy ustawiony pomiędzy wejściem na wystawę a windą. Winda będzie pokryta lekko przezroczystym wydrukiem, takim samym jak fototapeta na ścianach.

Na pierwszym piętrze zostanie przedstawione życie codzienne deportowanych i zesłanych do Kazachstanu i na Syberię. Pierwszy pawilon to życie na zesłaniu w epoce carskiej. Ten pawilon nie jest obligatoryjny do zwiedzania. 3 pozostałe pawilony dotyczą tematów związanych z losami deportowanych i uwiezionych podczas II wojny światowej. Drugi pawilon przedstawia życie deportowanych rodzin na Syberii i w Kazachstanie, trzeci: życie w łagrach i amnestie. W ostatnim, czwartym pawilonie pokazano historię opuszczenia Syberii i Kazachstanu, dalsze losy żołnierzy i cywilów, którzy wyszli z armiami Andersa i Berlinga, repatriacje oraz powojenne wywózki.

Jak widać, pawilon pierwszy różni się od pozostałych tematów poruszanych na pierwszym piętrze. Opowiada on o losach Polaków zesłanych po powstaniach, o ich życiu na zesłaniu, czasem karierach i pracy naukowej, w czasie gdy część Polski znajdowała się pod zaborem rosyjskim. Jest to temat dodatkowy. Zwiedzający mogą go pominąć i przejść do zwiedzania pawilonu drugiego, który stanowi kontynuację tematów poruszanych na parterze.

Aby wizualnie zaznaczyć różnice pomiędzy tematami poruszonymi w pawilonach, została tutaj powtórzona animacja „rzeki słów”. Jednak zamiast słów zostały użyte daty. Daty wyświetlane na podłodze mieszają się ze sobą, tworząc efekt płynącej rzeki. Z dystansu nie można odczytać napisów, dopiero kiedy podejdziesz się bliżej, można odróżnić pojedyncze daty. Rzeka wskazuje drogę do pawilonu pierwszego.

Z5.2

Pierwsze piętro

Pawilon 1 Syberia carów

Zwiedzający wchodzi do pierwszego pawilonu poświęconego życiu na zesłaniu w epoce carskiej. W tym pawilonie chcemy zaprezentować dwa oblicza zesłania. Dlatego też obok tematów związanych z negatywną stroną, staramy się kłaść nacisk na tematy pozytywne i rolę Polaków w odkrywaniu i rozwijaniu tego terenu. Bardzo jest ważne, aby widz zauważył te dwa aspekty zesłania. W pierwszej sali po wejściu do pawilonu zwiedzający zapozna się z historią polskich powstań, upadkiem I RP oraz konfederacją barską. Następnie przejdzie do opisu podboju Syberii z uwzględnieniem roli, jaką odegrali Polacy.

Informacje są zaprezentowane w gablocie. Jej tłem jest duży panel graficzny, na którym można zaprezentować zdjęcie dużych rozmiarów lub serię wybranych fotografii. Gablota jest wyposażona w system pozwalający na umieszczenie eksponatów oraz na dodanie paneli graficznych, przeznaczonych na zdjęcia i teksty.

Zwiedzający po obejrzeniu pierwszej części pawilonu kieruje się na prawo w stronę przejścia do drugiej części. Tam znajdzie się on w miejscu, którego wystrój przedstawia gabinet badacza. Wnętrze jest ubogie, jednak zawiera kilka elementów, które świadczą o tym, że jest to gabinet naukowca. Na półkach poukładane zostały książki oraz przyrządy badawcze. Na biurku zaś leżą eksponaty lub ich kopie należące do jednego z badaczy. Biurko jest gablotą, w której można czasowo zmieniać eksponowane przedmioty. Nad biurkiem wisi portret badacza, który również można wymienić. Pozwoli to organizować wystawy czasowe poświęcone wybranemu badaczowi.

Po przeciwnej stronie znajdują się 4 niskie gabloty, nad którymi powieszono zostały cztery portrety badaczy Syberii. Przedstawiają one np. Dybowskiego, Czekanowskiego, Piłsudskiego i Czerskiego (do zadecydowania). Poniżej w gablotach umieszczono eksponaty oraz ich opisy.

Następnie zwiedzający przechodzi do kolejnej części pawilonu, w której opowiadamy o dobrowolnym osadnictwie na tych terenach, karierach finansowych, syberyjskim Białymstoku i bieżącej.

Na końcu pawilonu znajduje się wydruk na ścianie z widokiem miasta zaprojektowanego przez Polaków. Na ścianie zamocowany jest ekran dotykowy. Może on zostać przeniesiony w dowolne miejsce w pawilonie. Będzie on poświęcony architekturze syberyjskiej.

Multimedia

Ekran dotykowy 46'' – kiosk interaktywny – treść została wstępnie określona jako przedstawienie warunków podróży na podstawie obrazu „Pożegnanie Europy” jednak wymaga ona konsultacji z zespołem MPS

Ekran dotykowy 32'' – kiosk interaktywny – pokazanie polskiej architektury na Syberii

25.3

Pierwsze piętro

Pawilon 2. Życie codzienne rodzin

Po obejrzeniu pawilonu retrospekcyjnego zwiedzający wraca na główną ścieżkę zwiedzania, która związana jest z deportacjami od momentu wybuchu II wojny. Zwiedzający wchodzi teraz do drugiego pawilonu znajdującego się naprzeciwko. Tutaj tłem jest ubogie wnętrze

wzbogacone elementami wystroju. Wykładamy tutaj również przedmioty, które zesańcy przywieźli ze sobą (kilka polskich książek, modlitewnik, święte obrazki lub figurki itp.). Tutaj toczy się życie zesłanych rodzin. Deportacje rodzin pokazane są za pomocą dużych zdjęć, które składają się na gabloty. W nich ustawione są przedmioty, pokazujemy montaż zdjęć archiwalnych. Dotyczą one tematów zróżnicowanych: zdobywanie jedzenia, praca w polu lub w fabrykach, życie codzienne na zesłaniu, święta i tradycje.

Każda przestrzeń ma inny charakter. Poprzez natężenie światła i kolory chcemy zaakcentować różnicę pomiędzy Syberią a Kazachstanem. Na tych ziemiach panowały inne warunki klimatyczne, mieszkano w innych budynkach, wykonywano różne prace. Przestrzeń syberyjska będzie oświetlona zimnym niebieskawym światłem, które kojarzy się z ostrym, zimowym klimatem tych terenów. Miejsce, w którym opowiemy o Kazachstanie, będzie zaś oświetlone światłem ciepłym żółtawo-brązowym, które ma stworzyć wrażenie, że znajdujemy się na stepie. Każda z przestrzeni będzie posiadała trzy wielkie gabloty, podzielone na tematy: życie codzienne, praca i kultywowanie tradycji. Ponadto znajdą się tam panele tekstowe z dodatkowymi informacjami. W każdej sali znajdzie się jeden pulpit interaktywny, który może być wykorzystany do przedstawienia wybranego przez zespół MPS tematu.

Sala szkolna będzie łączyć dwie przestrzenie: tę poświęconą Kazachstanowi i tę poświęconą Syberii. Sala szkolna będzie również podzielona na przestrzeń Syberii i Kazachstanu za pomocą delikatnych różnic w sposobie przedstawienia sali. Będą się w niej znajdować szkolne ławki, a także portret Stalina zawieszony na ścianie. Nie tylko poprzez światło i niuanse kolorystyczne zaznaczymy podział przestrzeni klasy na syberyjską i kazachską, ale również przez dobór akcesoriów wystroju wewnątrz. W części syberyjskiej może zawisnąć ciężki zimowy płaszcz, zaś na przestrzeni Kazachstanu może znaleźć się nakrycie letnie. Dokładny wybór akcesoriów zostanie dobrany na kolejnym etapie prac przy współpracy z zespołem MPS.

Multimedia

Ekran dotykowy 32'' – kiosk interaktywny – treść do uzgodnienia z zespołem MPS

Z5.4

Pierwsze piętro

Instalacja artystyczna – ludzie z lodu

Wychodząc z tego pawilonu, zwiedzający zatrzyma się przed grupą sylwetek jakby wykutych w lodzie. Są one metaforą zesłańców, którym zwiedzający towarzyszy od momentu wejścia do Muzeum. Oni są tu, narażeni na trudne warunki klimatyczne, zagubieni w nieskończoności Syberii i, co może być jeszcze trudniejsze, w czasie, który wydaje im się równie nieskończony co przestrzeń, w której muszą żyć. Bardzo ważne naszym zdaniem jest pozostawienie miejsca na refleksję w czasie tej wizyty, a nawet na interpretację. Ludzie nadadzą zapewne różne znaczenia tej instalacji.

Dookoła rzeźby na ścianach działowych tworzących pawilony znajdują się małe zdjęcia. Są one zintegrowane w duży wydruk, który ukazuje Syberię z nieskończonym horyzontem,

obecny na całej powierzchni pierwszego piętra. Zdjęcia przedstawiają ludy zamieszkujące Syberię.

Z5.5

Pierwsze piętro

Pawilon 3. Życie w łagrach i amnestia

Trzeci pawilon, do którego uda się zwiedzający, ukazuje różne aspekty życia w obozach pracy. Po wejściu znajdujemy się w przestrzeni, gdzie również są meble-gabloty z dużymi zdjęciami. Tutaj poruszymy temat Polaków w łagrach, pokażemy eksponaty z nimi związane, opowiemy o życiu codziennym w obozach.

Potem przejdziemy przez salę wystylizowaną na barak sypialny, kwaterę z jednego z obozów, gdzie warunki życia były bardzo ciężkie. Będzie to sala zatopiona w ciemności, gdyż skazańcy spędzali tam noce. Zwiedzający odgaduje więc raczej niż widzi to wnętrze, dostrzega leżące na pryczach sylwetki; słyszy głównie odgłosy (szepc rozmów, kaszel, narzekanie itd.), które królują w tych miejscach, gdzie nigdy nie ma ciszy. Czuje też zaduch, który tam panował. W baraku sypialnym znajdują się rozwieszona części garderoby więźniów oraz napisy na ścianach.

W tej przestrzeni znajdują się również drzwi do karczeru, gdzie przez stereoskop zwiedzający mogą zobaczyć jego wnętrze.

Tutaj też znajduje się panel graficzny, która wyjaśnia regulamin i normy panujące w łagrach.

Po przejściu przez salę zwiedzający znajdzie się w przestrzeni poświęconej amnestii i wypuszczeniu Polaków z łagrów.

Multimedia

Ekran dotykowy 32'' – kiosk interaktywny – treść do uzgodnienia z zespołem MPS

Z5.6

Pierwsze piętro

Pawilon 4. Drogi wyjścia

Pawilon został podzielony korytarzem na cztery przestrzenie. Każda z nich jest poświęcona innemu tematowi: wyjściu z armią Andersa, z armią Berlinga oraz powojennym repatriacjom. Każda z dróg zaczyna się dużym zdjęciem. Pierwsze i drugie zdjęcie przedstawia sylwetkę żołnierza, trzecie - to zdjęcie rodziny zrobione na Syberii. Ostatnia przestrzeń na końcu pawilonu poświęcona będzie problemowi powojennych wywózek.

Panel graficzny jest kolażem zdjęcia i mapy, pokazującej drogę powrotną. Ta droga jest również graficznie przedstawiona na ścianach rozdzielających przestrzenie. Jest to symboliczna trasa, której punktami są ważne wydarzenia historyczne. Każdemu wydarzeniu poświęcona jest mała gablota.

Gabloty będą porozrzucane po przestrzeni pawilonu. Chcemy, aby sprawiały one wrażenie obiektów zebranych w miejscach, w których osoby przebywały. A więc np. kolekcja egipskich monet będzie umieszczona pod linią z zaznaczoną na niej Kairem, gdzie stacjonowało wojsko.

Ta sama reguła scenograficzna będzie dotyczyła prezentacji tematu wyjścia z armią Berlinga.

W tej części wystawy znajdują się również gabloty z mundurami żołnierzy pochodzące z kolekcji MPS. Dokładne umiejscowienie gablot znajduje się na planach dostarczonych w dokumentacji, ich wygląd i obiekty zaś w dokumencie Projekt rekwizytów i innych obiektów ekspozycji przeznaczonych do wykonania, w części drugiej – podstawki.

W ostatnim korytarzu pawilonu prezentujemy temat repatriacji i wywózek powojennych. Po obu stronach korytarza znajdują się trójkątne ściany, w których umieszczone są gabloty oraz panele tekstowe. Jedna strona powierzchni trójkątnej ściany to fragment dużego zdjęcia, druga strona jest czarna. Strona ze zdjęciem przedstawia temat repatriacji zaś strona czarna, opowiada o wywózkach powojennych. Kiedy zwiedzający idzie korytarzem widzi dwa duże zdjęcia, po obu stronach korytarza, które przedstawiają grupy Polaków wracających do ojczyzny. W gablotach znajdują się eksponaty związane z tym tematem. Po drugiej stronie trójkątnej ściany, pomalowanej na czarno poruszany jest temat wywózek powojennych. Te dwa tematy przedstawione są równolegle. Zdążyło się że pociąg z repatriantami do Polski, wracał z nowymi deportowanymi Polakami na Syberie.

Na końcu korytarza znajduje się kolejne zdjęcie – dzieci bawiące się w zrujnowanym mieście. To zdjęcie jest symbolem słodko-gorzkiego powrotu deportowanych do zniszczonej Polski.

Multimedia

Ekran dotykowy 32” – kiosk interaktywny – treść do uzgodnienia z zespołem MPS

W tym pawilonie znajdują się dwie dodatkowe projekcje. Jedna dotyczy części poświęconej armii Andersa, druga - armii Berlinga

Z5.7

Pierwsze piętro

Zakończenie: my, którzy przetrwaliśmy Sybir

Jest to najważniejsza część wystawy stałej, która scala oba jej rozdziały: oderwanie od korzeni i podróż wraz z pobytem na Sybirze. Przestrzeń tę zaprojektowaliśmy jako miejsce bardzo symboliczne.

Kiedy ludność została wyrwana ze swoich domów i wysłana w okropnych warunkach na Sybir, ich podróży towarzyszyły bardzo silne emocje: strach, zagubienie, bezsilność. Nie wiedzieli, gdzie dokładnie jadać oraz jaki czeka ich los. Nie wiedzieli, czy kiedykolwiek wrócą do Polski oraz jeśli wrócą, jaką Polskę zastaną. Przez cały swój pobyt na okrutnej ziemi zachowywali w swojej pamięci obraz przedwojennej ojczyzny. Ogromną rolę w pielęgnowaniu pamięci

odegrały matki sybiraczki. Na wygnaniu opowiadały one dzieciom o Polsce, czytały polską literaturę, dbały o kultywowanie tradycji. Obraz Polski, który zachował się w pamięci zesłańców, był obrazem wyidealizowanym. Ten wątek idealizowania ojczyzny, z którego czerpie się siłę i inspirację, będąc na wygnaniu, dotyczy nie tylko historii deportacji, ale również i wcześniejszych okresów. Przejawia się u Mickiewicza, Słowackiego, słysząc go w utworach Chopina. Tęsknota za wyidealizowanym domem. Kiedy Polacy przebywali na okrutnej ziemi, a potem wracali do Polski, zachowali ten obraz głęboko w sercach. Czym bliżej ojczyzny, napięcie i rozterki związane z tym, jaką Polskę zostaną, wciąż rosły. Pomimo tego, że pewnie zdawali sobie sprawę, że nie zastaną ojczyzny takiej, jaką ją zostawili, to w ich sercach nadal kiełkowała nadzieja. Ten obraz był konfrontowany z brutalną rzeczywistością. Wielokrotnie okazywało się bowiem, że miejsca, które opuścili, już nie istnieją. Często miejsca, w których wcześniej mieszkali, zostały zburzone lub ograbione. Niektórzy nie mogli wrócić do swoich domów, ponieważ po wojnie nie należały one już do ziem polskich.

Chcemy, aby zwiedzający odczuł to samo, co ludzie powracający z Sybiru. Kiedy to marzenie o ujrzeniu Polski towarzyszyło im w podróży. Dlatego też, kiedy zwiedzający wyjdą z pawilonu 4. zobaczą przed sobą instalację, która przedstawia obraz ojczyzny wyidealizowanej przez lata tułaczki. Na białych materiałach, które lekko falują na wietrze, wyświetlane są krótkie filmy oraz obrazy przedstawiające Polskę taką, jaką opuścili deportowani w latach 40. Obrazy powoli zmieniają się i przedstawiają Polskę taką, jaka jest dzisiaj. Przez obrazy przewijają się zdjęcia Sybiraków z lat ich młodości oraz ich współczesne zdjęcia. Ta instalacja pokazuje ciągłość życia. Jest symbolem siły i walki osób, które przeszły przez piekło. Które wracały do Polski z nadzieją, że koszmar się już skończył, a okazywało się, że już nic tam na nich nie czeka. Jednak oni nadal znajdowali w sobie siłę, aby po raz kolejny podjąć walkę. Tym razem w Polsce.

Wokół instalacji znajdują się ławki, na których zostały rozwieszane materiały sięgające sufitu. Na materiałach wydrukowane będą zdjęcia starszych osób w realnych rozmiarach. Ich twarze powinny znajdować się na wysokości twarzy osoby siedzącej tak, aby zwiedzający, siadając na ławce obok materiału, miał wrażenie że zagląda im prosto w oczy. Tutaj będzie można odstuchać nagranych wspomnień dotyczących momentu powrotu do Polski. Zwiedzający będzie mógł się odizolować od innych gości Muzeum, nakładając słuchawki. Będzie on częściowo ukryty za materiałem. Chcemy tutaj stworzyć atmosferę intymności, w której widz zostaje sam na sam z opowieścią.

Nagrania opowiadają o tym, jak marzenia o powrocie do domu zderzają się z brutalną rzeczywistością. Jednak na tym opowieść się wcale nie kończy. Sybiracy kontynuują i relacjonują swoje dalsze losy. Opowiadają o tym, co osiągnęli, o swojej rodzinie i życiu powojennym. Mogą być to historie zwykłych ludzi pomieszane z historiami niezwykłych osobowości, które osiągnęły sukces. Chodzi nam o pokazanie ciągłości życia ludzkiego, o przedstawienie opowieści ludzi, którzy dzięki swojej sile i wytrwałości potrafili poradzić sobie na okrutnej ziemi, a potem pomimo tego, że po raz kolejny musieli walczyć o swój byt, potrafili tego dokonać. Wybrane do instalacji historie powinny stanowić inspirację dla wszystkich, którzy odwiedzą Muzeum. Być przykładem nieustającej walki i niepoddawania się przeciwnościom losu.

Multimedia

8 Instalacji audiowizualnych – nagranie audio świadectwa mówionego odsłuchiwanego za pomocą słuchawek w dwóch wersjach językowych: po polsku i angielsku

Współczesny Białystok – projekcja filmu

Ostatnim elementem wystawy stałej jest projekcja, która opowiada o współczesnym Białymstoku. Na białym ekranie farbą projekcyjną będzie namalowane słowo Białystok. Dzięki temu efektowi podczas odtwarzania filmu słowo Białystok będzie odbijać światło – będzie delikatnie przebijać przez pokazywane obrazy. Film współczesny, który zostanie nakręcony przy współpracy z MPS, będzie promował Muzeum, w myśl, że ostatnią salą muzealną jest współczesny Białystok.

Projekcja czasem wyświetlana jest jedynie w literze „o” (okrągła projekcja), po czym rozchodzi się na dalsze części ekranu.

Z6

Pierwsze piętro

Biblioteka – mediateka

W bibliotece zwiedzający mogą odsłuchać dodatkowe nagrania znajdujące się w kolekcji MPS.

Z8

Piwnica

Memoriał Katynia

Muzeum będzie obejmowało również część poświęconą wymordowaniu polskich oficerów w Katyniu. Chcemy, aby był to memoriał, który zachęca zwiedzającego do zadumy i do zachowania pamięci o tych wydarzeniach. Nie będzie więc tutaj elementów informacyjnych.

Pośrodku widać będzie sylwetkę polskiego oficera wykonaną z guzików od mundurów. Jest to aluzja do kwestii z filmu Andrzeja Wajdy „Zostaną po nas tylko guziki”. Są one tutaj symbolem tego, że losy zamordowanych nigdy nie zostaną zapomniane, zaś każdy przedmiot do nich należący – nawet guziki - to symbol ich poświęcenia. Większość z nich to kopie, ale kilka wyodrębnionych, będzie prawdziwą pozostałością po okrucieństwach z 1940 roku.

Na kolumnach otaczających tę instalację i na ścianach wypisano nazwiska ofiar w porządku alfabetycznym.

W niszy, która zamyka przestrzeń memoriału, wyświetlany jest czarno-biały obraz Matki Boskiej Katyńskiej.

2. Pomieszczenia dodatkowe

Z7

Kawiarnia

Na parterze znajdować się będzie kawiarnia dla odwiedzających Muzeum. Jest ona utrzymana w ciepłej tonacji kolorystycznej. Głównym materiałem użytym przy jej projektowaniu jest jasne drewno oraz wielkoformatowe zdjęcia ukazujące piękno krajobrazu syberyjskiego.

Sala edukacyjna

Została zaprojektowana w taki sposób, aby nie ograniczać sposobów jej użytkowania. W pokoju znajdują się klocki, które są zarówno siedziskami, jak i mogą służyć za stoliki. Można je dowolnie przestawiać i wykorzystywać w zależności od prowadzonych zajęć edukacyjnych.